

Sygn. akt V ACa 843/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Irma Kul
Sędziowie:	SA Maryla Domel-Jasińska (spr.) SA Katarzyna Przybylska
Protokolant:	stażysta Joanna Trociewicz

po rozpoznaniu w dniu 9 listopada 2012 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa W. G.

przeciwko P. Z. i J. Z.

o wydanie i zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego we Włocławku

z dnia 1 czerwca 2012 r. sygn. akt I C 1/11

oddala apelację.

Na oryginale właściwe podpisy

UZASADNIENIE

Powód W. G. domagał się zobowiązania pozwanych J. Z. i P. Z. do wydania na jego rzecz nieruchomości o powierzchni 5,08 ha wraz z zabudowaniami, położonej w (...), gmina Z., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą KW (...), zaś na wypadek oddalenia powództwa o wydanie powód żądał zasądzenia od pozwanych kwoty 500 000 zł, odpowiadającej równowartości tej nieruchomości, z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu. Nadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanych zadośćuczynienia w kwocie 300 000 zł za bezprawne posłużenie się przez pozwanych jego własnością.

W uzasadnieniu pozwu powód podał, że pozwani zaciągnęli kredyt bankowy na zapłatę wylicytowanej w postępowaniu egzekucyjnym ceny nabycia jego gospodarstwa rolnego. Na zabezpieczenie spłaty tego kredytu ustanowili hipotekę na nieruchomości powoda. Zdaniem powoda, gdyby pozwani nie podstawili jego nieruchomości na zabezpieczenie

zaciągniętego przez siebie kredytu, to nie uzyskaliby środków pieniężnych z banku na zapłatę wylicytowanej ceny, a powód nie utraciłby gospodarstwa w postępowaniu egzekucyjnym. Dodatkowo powód wskazał, że pozwani tytułem zabezpieczenia uzyskanego kredytu dokonali na rzecz banku cesji praw z polisy ubezpieczeniowej, dotyczącej gospodarstwa, które nie było ich własnością, posłużyli się sfałszowanym zaświadczeniem z urzędu gminy o braku zaległości podatkowych i tym samym uzyskali kredyt bezprawnie.

Żądanie zadośćuczynienia uzasadniało, według powoda, naruszenie przez pozwanych jego dóbr osobistych w postaci: własności, posiadania nieruchomości, nietykalności mieszkania, prawa do odpoczynku na nieruchomości, zdrowia i dobrego wizerunku. Naruszenie wskazanych przez powoda dóbr nastąpiło wskutek bezprawnego użytkowania przez pozwanych jego gospodarstwa, co w ostatecznym rezultacie doprowadziło powoda do zadłużenia i wydania w stosunku do niego wyroków karnych, jak również do depresji i bezdomności.

Pozwani domagali się oddalenia w całości żądań pozwu wywodząc, iż nie dopuścili się bezprawnego przejęcia gospodarstwa rolnego powoda, nie posłużyli się w sposób bezprawny jego nieruchomością w celu zabezpieczenia uzyskanego kredytu i nie naruszyli żadnych jego dóbr osobistych.

Wyrokiem z dnia 1 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy we Włocławku oddalił powództwa, czyniąc następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

Pozwani uzyskali posiadanie gospodarstwa rolnego, stanowiącego własność powoda, na podstawie przedwstępnej umowy sprzedaży tego gospodarstwa, zawartej z powodem w 1999 r. Strony miały zawrzeć umowę przyrzeczoną w 2000 r, jednak nie doszło do zawarcia tej umowy. Pozwani uzależniali opuszczenie gospodarstwa od zwrócenia im przez powoda wpłaconej na poczet ceny zaliczki.

W 2001 r. komornik skierował egzekucję do przedmiotowego gospodarstwa, prowadzoną na skutek wniosków różnych wierzycieli powoda. W dniu 18 stycznia 2005 r. odbyła się licytacja komornicza nieruchomości, do której stanęła jedynie pozwana J. Z., która po zaoferowaniu ceny wywołania w kwocie 61 989 zł uzyskała przybicie na swoją rzecz.

Termin do uiszczenia ceny nabycia w wysokości 53723,80 zł (po zaliczeniu uprzednio wpłaconej rękójmi) został ostatecznie ustalony przez Sąd do 31 kwietnia 2005 r. Pozwana zaciągnęła w dniu 29 kwietnia 2005 r. w Banku (...) SA w W. Oddziale we W. kredyt w kwocie 47 690 zł, który zabezpieczono m.in. hipoteką kaucyjną na nabywanej nieruchomości.

W dniu 2 maja 2005 r. pozwani złożyli wniosek o wpis hipoteki do księgi wieczystej nr KW (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...) dla spornej nieruchomości, jednak w dniu 5 maja 2005 r. wniosek ten cofnęli, gdyż w księdze wieczystej nie figurowali jeszcze jako właściciele nieruchomości. Ostatecznie hipoteka została wpisana w dniu 5 października 2005 r., po ujawnieniu w dziale II pozwanej jako właścicielki nieruchomości, na podstawie prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w R. z dnia 12 lipca 2005 r. sygn. akt I Co (...) o przysądzeniu na jej rzecz prawa własności.

Zabezpieczeniem udzielonego pozwanej kredytu była także cesja praw z polisy ubezpieczeniowej gospodarstwa. Umowę ubezpieczenia budynków tego gospodarstwa pozwani zawarli z (...) SA w dniu 12 września 2004 r.

W dniu 11 marca 2005 r. Urząd Gminy w Z. wydał zaświadczenie potwierdzające, że pozwana nie posiada zaległości podatkowych.

Prokuratura Rejonowa we Włocławku prowadziła postępowanie przygotowawcze w sprawie wyłudzenia przez pozwanych kredytu w Banku (...) SA, pod sygn. akt 5 Ds. (...). Postępowanie to zostało umorzone. Umorzono także postępowanie prowadzone przeciwko pozwanej w sprawie posługiwania się przez nią podczas załatwiania kredytu sfałszowanymi dokumentami.

(...)

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. W pierwszej kolejności Sąd ten odniósł się do żądania wydania powodowi przez pozwanych gospodarstwa rolnego. Żądanie to nie było zasadne, gdyż zgodnie z art. 222 § 1 kc żądanie wydania rzeczy od osoby, która nią faktycznie włada, może zgłosić tylko właściciel rzeczy, a powód właścicielem gospodarstwa nie jest, ponieważ utracił własność na skutek egzekucji komorniczej. Własność powoda nie wynika z treści księgi wieczystej, prowadzonej dla nieruchomości, gdyż w księdze tej jako właściciel, ujawniona została pozwana J. Z..

Nadto powód nie wykazał także, aby strony łączył stosunek zobowiązaniowy, skutkujący uprawnieniem powoda do żądania od pozwanych wydania mu spornej nieruchomości.

Sąd Okręgowy nie dopatrywał się również podstaw do uwzględnienia żądania ewentualnego, o zapłatę kwoty 500000 zł, z tytułu „bezprawnego przejęcia gospodarstwa” przez pozwanych, albowiem brak było po stronie pozwanych przesłanek odpowiedzialności deliktowej z art. 415 kc. Powód nie wykazał, wbrew obowiązkowi z art. 5 kc, zawinionych działań lub zaniechań pozwanych, które wywołały u niego szkodę, ani związku przyczynowego pomiędzy tymi działaniami (zaniechaniami) a szkodą.

Przede wszystkim powód nie wykazał aby pozwani w sposób bezprawny nabyli na własność należące wcześniej do niego gospodarstwo rolne. Nad prawidłowością prowadzonej przez Komornika egzekucji z nieruchomości powoda czuwał Sąd nadzorujący tę egzekucję, zaś postanowienie przysądzające pozwanej własność nieruchomości jest prawomocne i jako takie, zgodnie z art. 365 § 1 kpc, wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy, organy państwowe i organy administracji publicznej. Z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności upadła możliwość kwestionowania podstaw do jego wydania, w tym prawidłowości okoliczności nabycia przez pozwaną własności nieruchomości.

Nie było zasadne twierdzenie powoda o bezprawnym posłużeniu się przez pozwaną nieruchomością powoda dla zabezpieczenia udzielonego jej kredytu.

Pozwana jako nabywca licytacyjnej nieruchomości, na rzecz której Sąd udzielił przybicia, miała prawo zaproponować bankowi tę nieruchomość jako przedmiot przyszłego zabezpieczenia hipotecznego, zaś bank był uprawniony do przyjęcia tego rodzaju zabezpieczenia.

Pozwana miała również prawo dokonania cesji uprawnień z polisy ubezpieczeniowej budynków gospodarstwa, gdyż pozwani zawarli umowę ubezpieczenia we własnym imieniu, jako posiadacze, a nie właściciele gospodarstwa.

W odniesieniu do treści zaświadczenia Urzędu Gminy w Z. w kwestii nieprawdziwego zaświadczenia o braku zaległości podatkowych pozwanej oraz dokumentów wystawionych przez kredytujący bank i zakład ubezpieczeń Sąd I instancji stwierdził, że pozwana nie może odpowiadać za działania pracowników banku i innych osób.

Nadto Sąd Okręgowy uznał za nieuprawnione twierdzenie powoda iż następstwem uzyskania (zdaniem powoda wyłudzenia) kredytu bankowego była utrata przez niego własności gospodarstwa rolnego.

Nie zasługiwało również na uwzględnienie żądanie zasądzenia od pozwanych na rzecz powoda zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych. Przesłanką odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych jest bezprawność naruszenia. Odpowiedzialność ta aktualizuje się jednak dopiero wówczas, gdy osoba dochodząca ochrony wykaże, że doszło do rzeczywistego naruszenia jej dóbr osobistych przez stronę pozwaną. Powód nie wykazał aby pozwani w jakikolwiek sposób naruszyli jego dobra osobiste. Wskazane przez powoda dobra w postaci własności, posiadania, prawa do odpoczynku na nieruchomości i nietykalności mieszkania w ogóle nie zaliczają się do kategorii dóbr osobistych, gdyż związane są z majątkiem a nie osobą. Roszczenie powoda mogło być zatem rozpoznane jedynie w zakresie ewentualnego naruszenia dóbr osobistych, takich jak zdrowie i dobry wizerunek (dobre imię) powoda.

Sąd Okręgowy nie dopatrywał się podstaw do uznania, że pozwani zarzucanymi im przez powoda działaniami naruszyli jego zdrowie i dobre imię. Trudno bowiem wyobrazić sobie w jaki sposób pozwani „przez bezprawne zajmowanie

i posługiwanie się nieruchomością powoda” mogli naruszyć jego dobre imię. Brak było jakiegokolwiek związku przyczynowego pomiędzy działaniami pozwanych a wskazywanymi przez powoda ujemnymi dla niego skutkami, wynikającymi z zapadłych w stosunku do niego wyroków karnych.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy oddalił powództwo, nie znajdując podstaw do zastosowania w sprawie art. 415 kc i art. 448 kc.

Powód złożył apelację od powyższego wyroku, skierowaną przeciwko całości rozstrzygnięcia, w której zarzucił:

- naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 415 kc i art. 5 kc, polegające na niezasadnym uznaniu, że pozwani nie dopuścili się względem powoda czynu niedozwolonego, polegającego na przywłaszczeniu sobie mienia powoda i praw z nim związanych w dniu 29 kwietnia 2005 r., poprzez zabezpieczenie kredytów na nieruchomości powoda, wbrew jego woli i wiedzy oraz wbrew zasadom współżycia społecznego;
- naruszenie prawa procesowego przez sprzeczność ustaleń z treścią zebranego materiału dowodowego i przyjęcie, że powód nie wykazał przesłanek odpowiedzialności deliktowej pozwanych, podczas gdy przesłanki te zostały wykazane;
- naruszenie prawa procesowego przez oddalenie istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wniosków dowodowych powoda oraz pominięcie wniosków dowodowych zgłoszonych w dniu 1 czerwca 2012 r, jako spóźnionych, podczas gdy dowody te nie były wcześniej powodowi znane;
- nieważność postępowania przez pozbawienie powoda możliwości działania, tj. przez pozbawienie go możliwości złożenia zażalenia na pominięcie i oddalenie jego wniosków dowodowych;
- naruszenie prawa procesowego przez brak pouczenia powoda przez Sąd I instancji co do możliwości złożenia przez powoda dowodów na poparcie żądania zasądzenia zadośćuczynienia, które to dowody wynikają z akt sprawy IC (...).

W konsekwencji skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku w kierunku uwzględnienia powództwa lub uchylenia tego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja powoda nie zasługiwała na uwzględnienie, gdyż zgłoszone w niej zarzuty nie były trafne.

W pierwszej kolejności należało odnieść się do zarzucanych przez skarżącego naruszeń prawa procesowego i nieważności postępowania.

Pozbawienie strony możliwości obrony jej praw (art. 379 pkt 5 kpc) zachodzi wówczas, gdy stronie w procesie nie dano w ogóle możliwości działania, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca, gdyż powód brał czynny udział w postępowaniu, uczestniczył w rozprawie i składał pisma procesowe. Zarzut nieważności postępowania z powodu pozbawienia powoda możliwości działania był zatem bezzasadny.

Oddalenie wniosków dowodowych nie jest zaskarżalne zażaleniem, co wynika z art. 394 § 1 kpc, zawierającego wyliczenie wszystkich postanowień i zarządzeń, od których służy zażalenie, a zatem braku pouczenia powoda o zażaleniu na oddalenie tych wniosków nie można było traktować w kategoriach uchybienia procesowego.

Oddalenie wniosków dowodowych powoda przez Sąd I instancji było zasadne albowiem zgłoszone dowody nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Okoliczności powołane w piśmie procesowym powoda z dnia 31 maja 2012 r., tj. istnienie długu pozwanych wobec M. i H. W. (2) w kwocie 3000 zł i ubezpieczenie pozwanej w KRUS nie miały żadnego związku z przedmiotem niniejszej

sprawy, zaś twierdzenie, że pozwana pozbawiła powoda ubezpieczenia w KRUS nie miało jakichkolwiek racjonalnych podstaw.

Niezasadny był zarzut braku pouczenia powoda o możliwości powołania dowodów z dokumentów zawartych w aktach sprawy IC (...), skoro powód na rozprawie w dniu 1 czerwca 2012 r. powoływał się na dowody w postaci opinii biegłego, zawarte w aktach tej sprawy, a zatem dowody tam znajdujące się znał, miał do nich dostęp i możliwość zgłoszenia ich w odpowiednim czasie w toku postępowania przed Sądem Okręgowym.

W tej sytuacji nie można uznać, wbrew pogładowi apelującego, że dowody zawarte w aktach sprawy IC (...) mają charakter „nowych faktów i dowodów”.

Wnioski dowodowe o przesłuchanie świadków, zgłoszone w piśmie procesowym powoda z dnia 31 marca 2012 r., również nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. I tak ustalenie dlaczego świadek – H. A. wystawiła pozwanym zaświadczenie o niezaleganiu w podatku gruntowym, czy też dlaczego świadek A. W. dokonał ubezpieczenia budynków, jak również ustalenie, warunków udzielania kredytu hipotecznego za pomocą zeznań świadków B. G. i M. K. nie było przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy, zwłaszcza, że istotne dla sprawy ustalenia faktyczne były bezsporne i wynikały z dowodów w postaci dokumentów.

Nie doszło zatem w rozpoznawanej sprawie do zarzucanych w apelacji naruszeń prawa procesowego.

Bezzasadne były także zarzuty odnoszące się do naruszeń prawa materialnego. Zasadnie uznał Sąd Okręgowy, że nie zachodziły podstawy do ustalenia odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanych względem powoda, opartej na zasadach deliktowych z art. 415 kc, skoro nie można było przypisać działaniom pozwanych cech bezprawności. Pozwana nabyła gospodarstwo rolne, będące uprzednio własnością powoda, w postępowaniu egzekucyjnym, prowadzonym przez Komornika, pod nadzorem Sądu Rejonowego w R.. Nabycie to było zgodne z prawem. Znaczną część ceny za nieruchomość pozwana uzyskała z kredytu bankowego, zaciągniętego w (...) SA, zaś zarzucanie przez powoda nieprawidłowości w udzieleniu pozwanej tego kredytu nie zostało poparte żadnymi dowodami i nie miało jakiegokolwiek znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Nie sposób pominąć w tym miejscu faktu, iż prowadzone przez prokuraturę postępowanie w sprawie wyłudzenia przez pozwaną kredytu zostało umorzone. Z kolei twierdzenie powoda o braku możliwości uiszczenia ceny za nieruchomość wylicytowaną w postępowaniu egzekucyjnym z kredytu bankowego nie ma oparcia w przepisach prawa.

Zabezpieczenie spłaty kredytu hipoteką na nabytej za kredyt nieruchomości jest kwestią oczywistą. Zabezpieczenie to dokonuje się po przeniesieniu własności nieruchomości, co też miało miejsce w rozpoznawanej sprawie, gdyż wpisu hipoteki dokonano w księdze wieczystej nieruchomości w dniu 5 października 2005 r, po ujawnieniu w niej pozwanej jako właścicielki.

Niezasadne były twierdzenia powoda dotyczące nieprawidłowości cesji uprawnień z polisy ubezpieczeniowej i wystawienia zaświadczenia o braku zaległości podatkowych, co potwierdzono w postępowaniu przygotowawczym ostatecznie umorzonym.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela i akceptuje ustalenia faktyczne i rozważania prawne, poczynione przez Sąd Okręgowy w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, odnoszące się także do braku podstaw do uwzględnienia roszczenia powoda o zasądzenie zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych przez pozwanych.

Brak było podstaw do kwestionowania tych ustaleń i ocen prawnych, zaś wywody apelacji stanowią jedynie niezasadnioną z nimi polemikę

W tym stanie rzeczy należało apelację powoda oddalić w oparciu o art. 385 kpc.